

УДК 94(100)“1939”
ТРОФИМОВИЧ Л.В.

АНГЛО-ФРАНКО-РАДЯНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ В СЕРПНІ 1939 р. ТА ЇХ УКРАЇНСЬКИЙ СЮЖЕТ

У статті здійснений аналіз англо-франко-радянських переговорів у Москві в серпні 1939 р., охарактеризовані позиції учасників, з'ясовані причини зриву переговорного процесу, виокремлено його український сюжет.

Ключові слова: українське питання, переговори, позиція Польщі, міжнародні відносини.

Постановка проблеми та її актуальність. Московські тристоронні переговори в серпні 1939 р. займають особливе місце серед драматичних подій передвоєнного місяця, оскільки їх зрив призвів до рішучого повороту в історії міжнародних відносин, що потягнув за собою кардинальні зміни в стратегії тогочасних провідних держав, прискорив початок світового конфлікту.

Аналіз попередніх досліджень. Вказана тема знайшла певне відображення в історичній літературі різних країн. Проте, для праць, написаних у період “холодної війни”, було притаманне ідеологічно-тенденційне, однобічне трактування проблеми, апологетика поведінки делегацій своїх країн тощо. Серед сучасних авторів, які намагаються об'єктивно висвітлити ці переговори, потрібно назвати Є. Обічкіну, Н. Капітонову, М. Наринського, Н. Нарочницьку, М. Панкращову, П. Полянського, С. Случа, Я. Тебінку.

Мета статті – спираючись на різноманітні джерела та історіографічний доробок, автор здійснила спробу охарактеризувати позиції сторін, насамперед радянської, на тристоронніх переговорах, а також з'ясувати, якою мірою вони торкалися українського питання.

12 серпня 1939 р. у Москві розпочалися англо-франко-радянські переговори, метою яких було укладення військової конвенції, спрямованої проти загрози гітлерівського

Трофимович Лілія Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри, Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

© Трофимович Л.В., 2012

нападу, в тому числі і на Польщу. Попри на численну історіографічну і джерельну бази позиції сторін, насамперед СРСР, на них продовжують викликати гострі дискусії і нерідко полярні оцінки. З огляду на це ми схильні підтримувати міркування тих науковців, які зазначають, що стратегічною метою Й. Сталіна було зближення з Третім рейхом, а переговори з представниками британської і французької сторін – затягуванням часу, симуляцією, “трою на двох стільцях”, зручним маневром для торгу з А. Гітлером. Адже радянський лідер бачив, що німецький канцлер прагне до воєнного розв’язання конфлікту з Польщею, а останній, своєю чергою, був упевнений, що об’єктивно СРСР не мав жодного інтересу підтримувати західні держави в захисті статус-кво в Європі, оскільки крах Версальської системи давав йому можливість, як мінімум, повернути територію, що належала колишній Російській імперії, а в оптимальному варіанті – більшовизувати всю Європу. Укладення договору про взаємодопомогу з Великобританією та Францією було рівнозначне відмові Третього рейху від розв’язування війни, від завоювання Польщі, пошуку “модус вівенді” із західними країнами, проте усе це, як уже зазначалось, не входило в плани Кремля. До того ж вибір московської позиції у питаннях миру і війни, угоди з Лондоном і Парижем або з Берліном значною мірою впирався у долю Польщі як ключа до розв’язання війни [1, 49–50; 2, 467, 471, 477].

У зв’язку з цим на особливу увагу заслуговує текст промови Й. Сталіна на засіданні Політбюро ЦК ВКП(б) 19 серпня 1939 р., виявлений Т. Бушуєвою у таємних трофейних фондах особливого архіву СРСР. Наведемо його фрагменти: “Питання миру чи війни вступає в критичну для нас фазу, – зазначав генсек. – Якщо ми укладемо договір про взаємодопомогу з Францією та Великобританією, Німеччина відмовиться від Польщі і буде шукати “модус вівенді” із західними державами. Війна буде відвернена, але у подальшому події можуть набрати небезпечного характеру для СРСР. Якщо ми приймемо пропозицію Німеччини про укладення з нею пакту про ненапад, вона, звичайно, нападе на Польщу і втручання Франції та Англії в цю війну стане неминучим. Західна Європа буде піддана серйозним хвилюванням і розгардіяшу. В цих умовах в нас буде багато

шансів залишитись осторонь від конфлікту і ми зможемо сподіватися на наш вигідний вступ у війну... Ми зробимо свій вибір і він зрозумілий". І в заключенні: "В інтересах СРСР – батьківщини трудящих, щоби війна спалахнула між Рейхом і капіталістичним англо-французьким блоком... Саме з цієї причини ми повинні погодитися на укладення пакту, запропонованого Німеччиною, і працювати над тим, аби та війна, оголошена одного разу, протривала максимальну кількість часу" [3, 73, 75].

Як зауважив С. Случ, переговори військових делегацій у Москві не могли привести до позитивного результату, оскільки жодна із сторін не прийняла на цей рахунок відповідного політичного рішення, переслідуючи виключно свої цілі і не будучи готовою до компромісу. До того ж лідери Великобританії, Франції та СРСР розглядали ці переговори як спосіб тиску на Третій рейх: західних держав для залякування Берліна "жахом коаліції", Радянського Союзу – для досягнення політичної угоди з А. Гітлером, що забезпечувала розширення "сфери інтересів" Кремля на міжнародній арені [4, 345].

Підтвердженням зазначеної вище позиції Кремля на московських переговорах є інструкція голові радянської делегації К. Ворошилову, розроблена особисто Й. Сталіним ще 7 серпня. У ній рекомендувалося використати питання про наявність повноважень західних делегацій на підписання військової конвенції для затягування переговорів, а наріжним каменем зробити польську проблему. Працюючи над інструкцією, генсек ЦК ВКП(б) як справжній режисер обдумував майбутній спектакль: "Якщо не виявиться у них повноважень на підписання, висловити здивування, розвести руками і "шанобливо" запитати, для яких цілей направив їх уряд до СРСР" [5, 584].

Якщо ж французи й англійці, повчав він, все-таки будуть наполягати на переговорах, то звести останні до дискусії, насамперед, про пропуск радянських військ через Віленський коридор, Галичину і Румунію. "Якщо ж виявиться, що вільний пропуск наших військ через територію Польщі і Румунії виявиться виключеним, то заявити, що без цієї умови угода неможлива, оскільки без вільного пропуску радянських військ через вказані території відсіч агресії в будь-якому її варіанті приречена на провал, що ми не

вважаємо за можливе брати участь у заході, заздалегідь приреченому на провал” [5, 584; 6, 59].

З огляду на те, що Й. Сталін, за деякими джерелами, вельми ґрунтовно розбирався у польських справах, а, отже, не міг не знати, що уряд сусідньої країни налаштований категорично проти проходження радянських військ через її територію, то висування даної вимоги переслідувало, очевидно, єдину мету – зірвати московські переговори.

Неухильно дотримуючись інструкції генсека ЦК ВКП(б), К. Ворошилов поставив на засіданні 14 серпня питання про проходження частин Червоної Армії через польську територію як “вельми кардинального питання» подальшої радянської участі в переговорах. “Це є попередньою умовою – пропуск наших військ на польську територію через Віленський коридор і Галичину, і через румунську територію. Це попередня умова наших переговорів і спільного договору між трьома державами... Без позитивного розв’язання цього питання увесь розпочатий захід про укладення військової конвенції між Англією, Францією та СРСР... заздалегідь приречений на невдачу” [7, 214, 215, 218].

У зв’язку з висуненням цієї умови Ю. Бек вказав 20 серпня англійському послу у Варшаві Г. Кеннарду на те, що К. Ворошилов нині намагається дипломатичними методами добитися того, що він хотів захопити силою зброї в 1920 році [7, 295]. Днем раніше польський міністр заявив французькому послу Л. Ноелю з приводу радянської вимоги наступне: “Для нас це принципове питання: у нас немає військового договору з СРСР; ми не хочемо його мати... Ми не допустимо, щоби в будь-якій формі... можна обговорювати використання частини нашої території іноземними військами” [7, 279]. При цьому він додав, що цю доктрину польська сторона часто викладала, а тому вона є загально-відомою. “Вимагаєте від нас, – звертався Ю. Бек до Лондона і Парижа, – аби ми підписали четвертий поділ; якщо нам загрожує поділ, то, принаймні, будемо захищатися. Ніхто нам не гарантує, що росіяни, облаштувавшись на нашому сході, візьмуть участь у війні” [8, 152]. Як впливає з його розмови з П. Стаженським, міністр був цілковито впевнений у тому, що СРСР не може гарантувати Польщі територіальну цілісність і незалежність. “Люди надто швидко забувають, що одного разу в нас вже були

такі гарантії – і Катерина стала Світлішою Покровительницею Речіпосполитої. Було би менше помилкових думок і претензій до моєї політики, якби про це пам'ятали” [9, 52]. Тому навіть провал московських переговорів, на думку Ю. Бека, “ні в чому не змінює нашої принципової позиції з цього питання” [10, 19].

Проти автоматичної радянської допомоги виступали й інші польські дипломати, військовики, політики. Так, посол у Парижі Ю. Лукасевич заявив міністру закордонних справ Франції Ж. Бонне: “Щоб ви сказали, якби вас просили довірити охорону Ельзас-Лотарингії Німеччині” [Цит. за: 11, 17]. На зауваження Ж. Бонне, що загроза зіткнення з Німеччиною робить для них необхідною допомогу Москви, посол відповів: “Не німці, а поляки увірвуться вглиб Німеччини в перші ж дні війни!” [Цит. за: 12, 193].

Ще розлогіше свою позицію з цього питання обґрунтував маршал Е. Ридз-Смігли, вірно вловивши, на наш погляд, справжню суть сталінської вимоги. Він сумнівався, що радянські війська, які перейдуть кордон, будуть активно підтримувати його співвітчизників, але був упевнений у тому, що разом з ними прийде адміністративний, політичний, пропагандистський та інший більшовицький апарат і що це відразу приведе до окупації частини польської території та цілковитої залежності від СРСР. “Росія захотіла б компенсації за 1920 рік, і Польща втратила б східні креси, – зауважив він. – Радянський уряд добре знає нашу позицію і якщо, попри це, висуває зараз вимогу нашої згоди... то він тим самим доводить, що серйозно до угоди не ставиться. Заява Ворошилова не дає нам нічого конкретного, а лише вказує, що радянський уряд хоче, ставлячи питання військові, контрабандою протягнути питання політичні і так вести переговори, аби їх затягнути або зірвати. Ради не мають наміру вступати у війну з Німеччиною і включитись у наступ проти неї” [13, 50].

Як свідчать архівні матеріали, польський уряд не мав жодної ілюзії стосовно кремлівської вимоги “двох коридорів, переданих під винятково російську адміністрацію та контроль, через які мали марширувати російські війська проти німецької армії” та наслідків для його країни на випадок їх реалізації [14, 166].

Варто зауважити, що його позицію поділяли і деякі західні дипломати. Згадуваний уже Г. Кеннард відзначив дещо раніше: “Якщо би російські війська ... з’явилися на польській землі, потрібно було починати нову війну, аби їх звідти вигнати, не дивлячись на участь Польщі та Росії в антинімецькому союзі” [15, 428].

Подібні припущення виклав і польський історик Є. Лоек. Якби навіть став можливим тристоронній союз, то потрібно насамперед поставити питання: якою би була його ціна і який наслідок для Другої Речіпосполитої. Дослідник упевнений, що в разі вступу Червоної Армії на її територію силою чи підступними методами була б повалена існуюча в країні політична система і встановлений прорадянський маріонетковий уряд, а держава, крім того, втратила б половину своєї території. А оскільки СРСР не був готовий до війни з Німеччиною, чого, на думку Є. Лоека, не розуміли Лондон і Париж, то Москва так чи інакше мусила б дійти якоїсь згоди з Берліном. Зрозуміло, за рахунок Польщі [16, 11–12].

Щоправда для деяких українських громадських діячів в Польщі позиція Москви була неясною. “Стосовно СРСР, – зазначав у листі Ярослав Стронський 26 липня 1939 р., – то ситуація дуже незрозуміла. Ніхто не знає, чому переговори затягуються, що головна причина – відсутність довіри до Чемберлена, Даладье та інших негідників” [17, 105].

Не слід забувати, що в період політичних і військових переговорів трьох країн продовжували загострюватися українсько-польські стосунки в самій Польщі. Її уряд звинувачував західних українців в пронімецьких симпатіях. Як впливає із спогадів тодішнього польського військового аташе в Берліні А. Шиманьського, під час його зустрічі з міністром І. Матушевським у Варшаві в липні 1939 р. при обговоренні ймовірної загрози з боку Німеччини останній недвозначно заявив: “Українці своє майбутнє пов’язують з гегемонією Райху у Центрально-Східній Європі” [18, 150]. У цьому зв’язку доречно нагадати неодноразово цитоване в історіографії висловлювання дослідника українського націоналізму Д. Армстронга: “Всі, хто мріяв про незалежну соборну Україну, розуміли, що вона може з’явитися тільки із серії катастрофічних змін у Східній Європі. Єдиною подією, яка могла б викликати такі перетворення, була велика війна” [19, 17].

Про те саме свідчать і мемуари тогочасного львівського адвоката С. Шухевича, який згадував, що перед світовою війною “проти українців, як здогадних чи правдивих великих поклонників Німеччини, вся польська суспільність ставилася дуже вороже” [20, 600].

Отже, свідомо нехтуючи принципами зовнішньої політики сусідньої держави, драматичними сторінками історії двосторонніх відносин і тодішньою атмосферою взаємних недовіри, підозр і ворожнечі між Варшавою і Москвою, Кремль висунув заздалегідь неприйнятну для Польщі вимогу вступу на її територію частин Червоної Армії, виставляючи її обов’язковою умовою підписання тристороннього договору. Мотивацію такої поведінки можна пояснити лише небажанням брати участь в альянсі із західними демократіями проти Німеччини, оскільки очікувана тоді угода з нею обіцяла набагато більші дивіденди, ніж зближення з Лондоном і Парижем. Тому не дивно, що на таємному засіданні політбюро ЦК ВКП(б) 19 серпня 1939 р. генсек запропонував своїм соратникам “прийняти німецькі пропозиції і ввічливо відіслати назад англо-французьку місію. Першою перевагою, яку ми видобудемо, буде знищення Польщі до самих підступів до Варшави, включаючи українську Галичину” [3, 73].

Характерно, що того ж дня В. Гжибовський одержав запит з Варшави: чи володіє він будь-якою інформацією про радянсько-німецькі переговори, якими так хвалиться Берлін. Виходячи з цього, можна припустити, що на 19 серпня польська сторона ще не мала інформації стосовно зближення Німеччини і СРСР [21, 23–24].

Як впливає з мемуарів Й.Ріббентропа, який через чотири дні розпочав переговори в Москві, на його запитання про долю англійської та французької військових місій, Й.Сталін йому відповів: “З ними ввічливо розпрощаються” [22, 191].

Зауважимо, як радянське керівництво відмінним чином пояснювало в різні хронологічні періоди причини зриву тристоронніх переговорів 1939 р. Повертаючись до останніх у розмові з генсеком Виконкому Комінтерну Г. Димитровим 7 вересня 1939 р., Й. Сталін зазначив: “Ми надавали перевагу угоді з так званими демократичними країнами і тому вели переговори. Але англійці і французи

хотіли мати нас за наймитів і при цьому за це нічого не платити! Ми, звичайно, не пішли би в наймити і ще менше, нічого не одержуючи” [23, 780–781].

У першу річницю радянсько-німецького пакту про напад у передовій статті газети “Правда” акцентувалося: “СРСР прагнув до здійснення своїх державних завдань у районах західних кордонів нашої країни і до зміцнення миру, англо-французька дипломатія – до ігнорування завдань СРСР, до організації війни і залученні до неї Радянського Союзу” [24]. Через багато років В. Молотов скаже: “Ми вели переговори з англійцями та французами до розмови з німцями: якщо вони не будуть перешкоджати нашим військам у Чехословаччині і Польщі, тоді, звичайно, у нас справи підуть краще. Вони відмовилися, тому нам потрібно було вживати заходів, хоча би часткові, ми повинні були віддалити німецькі війська” [25, 16; 26, 20].

Процитовані висловлювання свідчать, що їх автори продовжували звалювати вину за зрив переговорів винятково на західні країни, намагаючись виправдати свою позицію, вдаючись до спотворень і перекручень, а то і відвертої брехні. Нагадаємо, що наведений тут матеріал показав: усупереч твердженням генсека ЦК ВКП(б) СРСР не надавав жодної “переваги угоді з так званими демократичними країнами”, оскільки на початок московських переговорів не лише здійснював паралельні контакти з Берліном, а й віддав останнім пріоритет. Не витримують критики і твердження В. Молотова про те, що тристоронні переговори велися “до розмови з німцями”. Для нас незрозуміло також, “здійснення” яких “державних завдань” уздовж своїх західних кордонів добивався Кремль, які б привели до “зміцнення миру”. Характерно, що, оцінюючи тогочасну позицію Кремля, В. Черчилль зазначив у листі до Й. Сталіна 25 червня 1940 р.: “У серпні минулого року радянський уряд вирішив, що інтереси Радянського Союзу вимагають розриву переговорів з нами і встановлення тісних взаємин з Німеччиною. Таким чином, Німеччина стала Вашим другом майже у той самий момент, коли вона стала нашим ворогом” [27, 119].

Оцінюючи позиції трьох сторін на вказаних переговорах, варто взяти до уваги думку російського історика А. Уткіна. Яким би гігантським не був кінцевий прорахунок Москви,

зауважив цей автор, він співставимий з прорахунком Лондона і Парижа, політичне мислення яких було паралізоване страхом перед світовим конфліктом, який насувався. “Якщо Чемберлен і Даладье виправдовували Мюнхен як спосіб виграти час для озброєння проти агресора за рахунок третьої сторони, то таку ж логіку без особливих зусиль можна прикласти і до Сталіна серпня 1939 року. У всьому цьому проглядалося загальноєвропейське сум’яття трагічної першої половини століття. Цинізм європейських правителів, їх гордовитість, внутрішня розгубленість, страх і зарозумілість дозволили “герою” цієї історії – Гітлеру – розколоти смертельно-небезпечний для нього фронт” [28, 29].

Висновки. Таким чином, англо-франко-радянські військові переговори закінчилися провалом не лише тому, що Варшава виступала категорично проти пропуску радянських військ через її територію, зокрема, через “Галицький коридор”, резонно вважаючи, що вони вже звідти не вийдуть за будь-яких обставин, і не лише через очевидне зволікання Лондона і Парижа, які не довіряли Москві, а, головним чином, через небажання останньої стати учасницею військового альянсу, спрямованого проти Німеччини. Адже назріваюча угода з нацистами принесла б набагато більше дивідендів, ніж договір про взаємодопомогу з Лондоном і Парижем, який, до того ж, був би рівнозначним відмові Берліна від розв’язування війни, що не відповідало планам Сталіна.

1. *Яжборовская И.* Катинский синдром в советско-польских и российско-польских отношениях / И. Яжборовская, А. Яблоков, В. Парсаданова. – 2-е изд. – М.: РОСПЭН, 2009. – 519 с.
2. *Kornat M.* Polska 1939 roku wobec paktu Ribbentrop-Mołotow / Marek Kornat. – Warszawa : PISM, 2002. – 808 s.
3. Текст речи Сталина на заседании политбюро ЦК ВКП(б) 19 августа 1939 года // Другая война: 1939–1945 / Сост. В.Г. Бушуев. – М.: РГГУ, 1996. – С. 73–75.
4. *Случ С.* Политика Германии и СССР в отношении Польши (октябрь 1938 г. – август 1939 г.) / С. Случ // Международный кризис 1939 года в трактовках российских и польских историков. – М. : Аспект Пресс, 2009. – С. 309–348.
5. Документы внешней политики СССР. 1939. Т. XXII: в 2 кн. Кн. 1. Январь – август / под ред. В.Г. Комплектова. – М. : Международные отношения, 1992. – 712 с.

6. Мировые войны XX века: в 4 кн. Кн. 4. Вторая мировая война: документы и материалы / отв. ред. Ю.А. Никифоров. – М.: Наука, 2005. – 677 с.
7. Год кризиса, 1938–1939: документы и материалы : в 2 т. Т. 2. (2 июня 1939 г. – 4 сентября 1939 г.) / Под ред. Л.Ф. Ильичева. – М. : Политиздат, 1990. – 431 с.
8. Sprawa polska w czasie drugiej wojny światowej na arenie międzynarodowej. Zbiór dokumentów / red. nauk. Stefania Stanisławska. – Warszawa : PISM, 1965. – 837 s.
9. *Starzeński P.* Trzy lata z Beckiem / Paweł Starzeński. – Londyn: Nakładem polskiej fundacji kulturalnej, 1972. – 287 s.
10. Polskie akty dyplomatyczne odnoszące się do rokowań brytyjsko-francusko-sowieckich w okresie przed wybuchem drugiej wojny światowej. – Londyn : Instytut Historyczny im. Generała Sikorskiego, 1955. – 205 s.
11. *Черчилль У.* Вторая мировая война: сокр. пер. с англ. / У. Черчилль. – М.: Воениздат, 1991. – Кн. 1. – Т. 1–2. – 592 с.
12. *Мельтюхов М.* Советско-польские войны. Военно-политическое противостояние. 1918–1939 гг. / М. Мельтюхов. – М.: Вече, 2001. – 464 с.
13. *Rydz-Śmigły E.* Czy Polska mogła uniknąć wojny / Edward Rydz-Śmigły // Wrzesień w relacjach i wspomnieniach. – Warszawa: Wyd-wo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1989. – S. 31–51.
14. Archiwum Akt Nowych. Zespół 135. Ministerstwo Informacji i Dokumentacji Rządu Emigracyjnego w Londynie. 1939–1946. Sygnatura akt 35 – Sprawozdania z grudnia 1939 r. Wspólne stanowisko Anglii i Polski wobec zajęcia przez Związek Radziecki polskich terytoriów, 315 k.
15. *Piszekowski T.* Anglia a Polska, 1914–1939. Londyn, 1975. – S. 428.
16. *Łojek J.* (Jerzewski L.). Agresja 17 września 1939. Studium aspektów politycznych / Jerzy Łojek – Warszawa : Instytut wydawniczy PAX, 1990. – 202 s.
17. AAN. Zespół 135. Sygnatura akt 5199 – Emigracja czeska w Polsce – sytuacja i działalność. Korespondencja, raporty, notatki. 1939 r., 114 k.
18. *Szymański A.* Zły sąsiad. Niemcy 1932–1939 w oświetleniu polskiego attache wojskowego w Berlinie / Antoni Szymański. – Londyn : Veritas, 1949. – 199 s.
19. *Armstrong J.* Ukrainian nationalism : Third edition / John Armstrong. – Englewood, Colorado, (USA): Ukrainian Academic Press. A Division of Libraries Unlimited, Inc., 1990. – 271 p.
20. *Шухевич С.* Мое життя: Спогади / С. Шухевич. – Лондон: Видання Української видавничої спілки, 1991. – 619 с.
21. AAN. Zespół 322, Sygnatura akt 6756 – ZSRR. Stosunki polityczne z Polską. Raporty, korespondencja. 1939 r., 24 k.
22. *Риббентроп И. фон.* Мемуары нацистского дипломата / И. фон Риббентроп; пер. с нем. Г.Я. Рудого. – Смоленск: Русич, 1998. – 448 с.

23. Политбюро ЦК РКП(б)–ВКП(б) и Коминтерн. 1919–1943: документы / сост. Г.М. Адиебеков и др. – М. : РОССПЭН, 2004. – 960 с.
24. Годовщина советско-германского пакта // Правда. – 1940. – 23 августа.
25. Чуев Ф. Сто сорок бесед с Молотовым. Из дневника Ф. Чуева / Ф. Чуев. – М. : ТЕРРА, 1991. – 623 с.
26. Чуев Ф. Молотов: Полудержавный властелин / Ф. Чуев. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 1999. – 736 с.
27. Churchill W. The second world war / Winston Churchill. – London: Mariner books, 1988. – Vol. 1. – 752 p.
28. Уткин А.И. Вторая мировая война / А.И. Уткин – М.: Эксмо, 2003. – 960 с.

Надійшла до редколегії 21.10.2012 р.

Рецензент: *І.І. Шишкін*, кандидат історичних наук, доцент, Національний університет “Острозька академія”, м. Острог.

Трофимович Л.В.

АНГЛО-ФРАНКО-СОВЕТСКИЕ ПЕРЕГОВОРЫ В АВГУСТЕ 1939 г. И ИХ УКРАИНСКИЙ СЮЖЕТ

В статье осуществлен анализ англо-франко-советских переговоров в Москве в августе 1939 г., охарактеризованы позиции участников, выяснены причины срыва переговорного процесса, выделен его украинский сюжет.

Ключевые слова: украинский вопрос, переговоры, позиция Польши, международные отношения.

Trofimovich L.

ANGLO-FRENCH-SOVIET NEGOTIATIONS IN AUGUST 1939 AND THE UKRAINIAN STORY

The article contains analysis of English, French and Soviet negotiations conducted in Moscow in August 1939. The analysis characterizes standpoints of all parties. It defines reasons of braking off the negotiations' process. It also contains Ukrainian issue of the negotiations.

Key words: Ukrainian problem, negotiations, position of Poland, Soviet Union, Great Britain, France.